

h) O každém kuse svědky potvrzeném má se obviněný, proti němuž výpověď za důkaz má sloužiti, vyslyšeti a tázati, zda proti osobě svědkově nebo jeho výpovědi ničeho nenamítá (§ 713 tr. z. důch.).

II. Při výslechu svědků a znalců.

1. Vyslýchání svědků a znalců, pak výslech obviněného, jež nutno obeslati, pokud § 665 tr. z. důch. nedopouští výjimku, dítí se má vždy ústně. Znalci mohou však své výpovědi též písemně podati. V případě tom připojí se jich písemné dobrozdání ku protokolu, do něž se však podstatný obsah tohoto dobrozdání zapíše; znalci pak musí toto místo protokolu, jakož i své vlastní písemné dobrozdání podepsati (§ 668 tr. z. důch.).

2. Mají-li býti slyšeni svědci, jichž výpověď nevztahuje se hlavně na místní okolnosti, sluší dožádati příslušný úřad jich bydliště za předsevzetí jich výslechu. Úřadu tomu mají se sděliti všechny otázky, jež svědkům kladeny býti mají, pak všechny okolnosti, jež by dle své povahy mohly k tomu přispěti, aby se věc vysvětlila (§ 582 tr. z. důch.).

3. Otázky: Osoba ručící jest oprávněna svědkům předložiti zvláštní otázky. Vyšetřujícímu úřadu pak náleží, pokud toho vyhledává úplnost a důležitost vyšetřování, pak spravedlivé rozsouzení věci, užití poznámek osoby ručící, třeba by proti ní řízení ještě zavedeno nebylo (§ 787 ad c. tr. z. důch.).

Dotazování se v řízení soudním.

A) Rozepře civilní:

I. Při výslechu svědků:

1. Soudce jest povinen z povinnosti úřední položit svědkům dotázky všeobecné za tím účelem, aby seznal, zda a pokud ten který svědek jest zavržitelný nebo vadný. Tyto dotázky musí soudce svědkům položit, jinak by nastal důvod zmatečnosti (§ 152 s. ř.). Všeobecnými otázkami mají se zjistiti osobní vlastnosti a poměry svědkovy, jeho stáří, stav, zaměstnání, jeho příbuzenský poměr ku dokazovateli a jeho úplná nepředpojatost. Dále jest povinností soudcovou, aby se úplně přesvědčil o tom, zda svědek vypovídá o okolnostech, jež z vlastní zkušenosti poznal čili nic; musí se zvlášť o to postarati, aby co nejurčitěji zjistil všechny skutečnosti, o něž se výpovědi svědkovy opírají; soudce má vyšetřiti materiální pravdu, má vypátrati skutečnosti a okolnosti, z nichž svědek čerpá své výpovědi, zkrátka má zjistiti příčinu vědění svědkova (*ratio scientiae*) (§ 153 a 154 tr. ř.). Má-li soudce této své zákonem stanovené povinnosti úplně zadost učiniti, musí jemu býti dáno ncomezené právo z povinnosti úřední klásti svědkům otázky, jež uzná za nutné k objasnění a doplnění jich výpovědí. (§ 18. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69 ř. z.)

2. Dotázky stran.

a) Probatovi (straně, proti níž důkaz se vede) je volno své zvláštní dotázky t. j. dotázky ku jednotlivým průvodním článkům předložiti při stání (§ 151 tr. ř.). Těmito dotázkami obmýšlí protivník dokazovatelův seslabiti nebo poraziti nabídnutý důkaz. Při řádném důkazu svědeckém musí za každým průvodním článkem následovati výslech o dotázkách k němu náležejících (dv. d. ze dne 6. července 1787. sb. z. s. č. 690).

b) Strana, ku výslechu svědků se dostavivší, může prostřednictvím soudce nebo dovolí-li tento, i přímo klásti svědkům otázky, které uzná

za nutné ku objasnění a doplnění jich výpovědí. Totéž právo přísluší odpůrci dokazovatele, jestliže opominul podati dotázky písemné (§ 20 jmen. z.).

c) Otázky, jakož i předložené dotázky, jež uzná soudce za nepřiměřené, nebo jež dle obsahu přísudku jsou vyloučeny, musí odmítnouti, a toto v protokolu s udáním důvodu poznamenati. Proti odmítnutí nějaké otázky nebo dotázky není žádného samostatného právního prostředku; strana má však právo spojití svou stížnost s odvoláním proti rozsudku ve věci hlavní (§ 21. jmen. z.).

d) Předsebeře-li výslech svědka soudce dožádaný, může odpůrce dokazovatelův své dotázky dožádanému soudci přímo zaslati (§ 22. jmen. z.).

Dle platného řízení soudního není svědkům a znalcům volno, odepřítí odpověď na jednotlivé otázky, naopak oni jsou pod pokutou (peněžní nebo vězením) zavázáni pod přísahou zodpovídati všechny otázky, které stranami nebo soudcem byly jim položeny nebo tímto jen připuštěny. Naproti tomu nový soud. ř. (zák. ze dne 1. srpna 1895 č. 113 ř. z.) poskytuje celé řadě svědků právo odepřítí výpověď svědeckou ve příčině jistého druhu otázek. — Svědek může totiž odepřítí odpověď:

1. na otázky, jichž zodpovědění mohlo by míti za následek stíhání trestní, nebo jež by mohlo způsobiti hanbu svědkovi nebo jeho manželci, neb osobě, s níž svědek jest spřízněn v linii přímé nebo pobočné až do druhého stupně nebo sešvakřen, anebo s kterou je v poměru zvolitelském, dále jeho pěstounům nebo schovancům, jakož i poručníkovi nebo poručenci;

2. na otázky, jichž zodpovědění mohlo by svědkovi neb osobám pod č. 1. jmenovaným způsobiti bezprostřední škodu majetkovou;

3. Ohledně skutečností, o kterých by svědek nemohl vypovídati bez porušení své povinnosti státem uznané, pokud ovšem povinnosti té nebyl sprostěn.

4. Ve příčině toho, co bylo svědkovi jako advokátovi jeho stranou svěřeno.

5. Otázky, na něž by svědek nemohl odpověděti bez porušení uměleckého nebo živnostenského tajemství (§ 321 nov. s. ř.).

Svědka, jenž nemíní vůbec vypovídati, nebo který jen některé otázky zodpověditi chce, jest povinen důvody svého zdráhání udati písemně neb ústně před stáním určeným ku jeho výslechu nebo při stání a dále jest povinen udání svá prokázati (§ 323 nov. s. ř.). O tom, zda-li jest zdráhání svědkovo oprávněným, rozhodne soud (§ 326 nov. s. ř.).

II. Při výslechu znalců.

Stranám sporným je volno připomenouti znalcům, cokoli za vhodné uznají (§ 195. s. ř.). Strany mohou se při tom dáti zastupovati nebo podporovati netoliko advokáty nýbrž i osobami odborně vzdělanými (ku př. ku posouzení stavby mohou si přibrati stavitele) (viz roz. ze dne 25. ledna 1881 č. 613. sb. 8850). Kromě toho mají strany právo klásti znalcům vhodné otázky ku věci náležející a není tudíž třeba při znalcích žádných průvodních článků (dv. d. ze dne 15. ledna 1787 sb. z. s. č. 621. lit. gg.). Soudce má zde rovněž právo a povinnost klásti znalcům otázky, které uzná ku objasnění a doplnění jich výpovědí nutnými.

B) Řízení trestní.

I. Dotazování se svědků.

1. V řízení vyšetřovacím.

a) Svědek má býti tázán na jméno křestní a rodové, stáří, místo narození, stav, zaměstnání, živnost, bydliště a dle potřeby i na jiné osobní poměry, zvláště má se zjistiti poměr jeho k obviněnému nebo ku ostatním při vyšetřování zúčastněným osobám. Uzná-li soudce vyšetřující za nutné, může se tázati svědka, byl-li již v trestním vyšetřování a jaký mělo vyšetřování to výsledky (§ 166 tr. ř.). Též nepravdivé zodpovědění těchto generálních otázek podléhá sankci § 199 tr. z. (roz. ze dne 6. října 1886 č. 5407 sb. č. 958).

b) Otázky, které v sobě již zahrnují skutečnosti, jež teprv výpovědi svědeckou mají zjištěny býti, mají se pokud vůbec možno pominouti a kladou-li se, mají se do protokolu zvláště poznamenati (§ 167. tr. ř.).

2. Při hlavním přelíčení.

a) Vedle předsedy mohou i ostatní členové soudního dvoru, dále obžalovaný, žalobce i soukromý účastník, jakož i jich zástupcové každé vyslychané osobě otázky klásti. Předseda má právo odmítnouti otázky, jež se mu zdají býti nepřiměřenými (§ 249. tr. ř.).

b) Odmítne-li předseda otázku, není to důvodem zmatečnosti, leč strany mají na vůli vyžádati si dle § 238. tr. ř. rozhodnutí soudního dvoru (roz. ze dne 23. listopadu 1877 č. 9052.). Též porotcům přísluší právo klásti svědkům otázky (§ 315. tr. ř.).

II. Dotazování se znalců.

1. V řízení vyšetřovacím: Vyšetřující soudce klade znalcům otázky, jež za potřebné uzná. Znalci mohou žádati, aby jim ze spisů nebo výslechem svědků podána byla vysvětlení o okolnostech, na základě kterých své dobrozdání učiniti mají (§ 123. tr. ř.).

2. Pro hlavní přelíčení platí při dotazování se znalců tatož pravidla jako při výslechu svědků (§§ 249. a 315. tr. ř.).

III. Dotazování se poškozeného. Osoba zločinem nebo přečinem poškozená má býti zvláště na to tázána, zda-li se ku trestnímu řízení připojuje. I když jest poškozený zároveň žalobcem, platí pro dotazování se jeho tatož pravidla jako pro dotazování se svědků (§ 172 tr. ř.). Právu otázky klásti odpovídá povinnost svědků a znalců na otázky jim dané a soudem připuštěné odpovídati, ač nepřísluší-li svědkům právo svědectví odepřít (§§ 151., 152., 153. tr. ř.).

IV. Dotazování se obviněného (viz čl. Obviněný a Přelíčení hlavní).

Dovolená ve službě vojenské.

I. Pojem.

Dovolenou v širším smyslu rozumí se sprostění služby vojenské, jež udílí představený aneb úřad vojenský na určitý čas. V užším smyslu znamená pak dovolená výhody, jež propůjčuje zákon branný jistým kategoriím branců. Od dovolené liší se podstatně úřední zbavení služby (suspense); neboť dovolená povoluje se jen na určitou dobu, kdežto suspense má místo na základě úředního opatření na dobu neomezenou. Za povolení dovolené třeba podati žádost, která musí býti odůvodněna: zvláštními okolnostmi, rodinnými udalostmi nebo jinými poměry.

II. Druhy dovolené.

Dle předpisův o dovolené gázistů vojska, kteréž platí i pro osoby stojící ve službách námořnictva, zemské obrany, honvédův, po případě četnictva rozeznává se: